

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Kőnigné Nagy Magdolna

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Kőnigné Nagy Magdolna
Levelezési cím: 7252 Attala, Széchenyi u. 20/a
Telefonszám: 06304545977
E-mail cím: konignemagdi73@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Menyasszonyi -vagy Tulipános láda

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:³:

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

a szakterületi besorolás indokolása:

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen
amely nemzetiség:⁴

nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Rippl -Rónai Múzeum Kaposvár

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- települési** tájegységi ágazati

amely értéktár neve: Attalai Értéktár Bizottság

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

A dunántúli bútorok változatosak, jellegzetes stílusuk korán kialakult. Számos területen, túlnyomórészt keményfából készült faragott bútorokat készítettek, de ezek mellett megjelentek a színesen festett fenyőfa bútorok is.

A fennmaradt magyarországi ácsolt menyasszonyi ládák között, a Somogyi ládák sajátos formát őriztek meg. Az ácsolt technikával készített baranyai és Somogy megyei ládák archaikus elemeket őriztek meg, míg a baranyai ládák felépítése zömök, háztetőforma fedelük sarkain egy-egy szarv állt.

Vésett díszítésük geometrikus, amit kékesfekete festékekkel hangsúlyoztak. Jellemző motívumok a többszörös körgyűrűbe foglalt rozetták. Többnyire bükkfából állították őket elő, mert ezt szebben lehetett díszíteni finom vékony hornyolásokkal, ritkábban alkalmaztak tölgyfát. Bükkfát a Mecsek északi oldalán is találtak, de gyakran dolgoztak import anyaggal is, melyet a Dráván szállítottak le Stájerországból.

A szigetvári piac volt a fa nyersanyagok és fából készült tárgyak főbb beszerzési helye Dél-Somogyban. E tároló bútorok minden szerkezeti elemén más kompozíció van, melyet a nagybajomi és somogysárdi mesterek készítettek.

Az asztalos bútor térhódításával terjedt el a festett fenyőfa bútor. Puhafát festették, hogy konzerválják, és egyben nemesebbé, díszesebbé tegyék. Az ország egyik legjelentősebb asztalos központja, Komáromban működött, a távoli vidéket is ellátta termékeivel. A legtöbb színesen virágozó, dunántúli központ stílusára a komáromi bútorok voltak hatással. A XIX. században az asztalosok zöme ruhatartó ládákat készített, a ládáik stílusa korszakonként változott. A XIX. század elején a ládák alapszíne halványzöld esetleg fekete, előlapja vésett technikával készült, nagyméretű tulipánnal esetleg szőlőfürtszerű motívummal.

A reformkorban a díszítmény két léckeretes mezőben helyezkedik el, a vésett motívumok fehér sárga vonalkázással cifrázóttak. A ládák elejét mélyítéssel faragták, és a központi motívum mellett a kisebb virágok, csokrok is helyet kaptak. A XIX. század második felében a két elülső kazettában vésett rozetta látható.

A XIX. századi tárgyi emlékek szerint, az ácsolt és az asztalos technikájú láda váltása, az 1840-es évektől felgyorsult Belső-Somogy déli felében és a Zselicben is. Az északkeleti területeken jóval előbb megindult ez a folyamat. A csak virágozott menyasszonyi ládákon, nagyjából az 1830-40-es évektől sorra jelentek meg az évszámok, leginkább az 1880-as évekig. A komáromi műhelyekből idekerült ládák, melyek vésett és festett díszűek és az egész megye területén megtalálhatók, az 1830-as évektől évszámok. Divatosak voltak a barna alapszínű komáromi menyasszonyi ládák is Külső-Somogy és Kapos-mente magyarjainál. Egy barna alapszínű attalai láda elején, barokkos vonalú vésett tulipánszirmok képeznek keretet, ennek közepe meleg színekkel virágozott. (Rippl-Rónai Múzeum, 10.kép)

A virág általában illetve a virágból alkotott minta, a magyar díszítőművészet fő motívuma. A magyar nép a díszítést "virágzásnak" is nevezi. Sosem élethűen rajzoltak, hanem alapmotívumokat használtak, melyeket két csoportra lehet osztani: kerek és kehelyszerű motívumokra. A hagyományos, legrégebbi kerek minta rózsát, illetve gránátalmát ábrázolt félbevágva. A kehelyszerűek profilból ábrázolt liliomok, tulipánok, és szegfűk. A rózsza a szerelem jelképe, népköltészetben a kedves megszólítása, megnevezése. A gránátalma motívum sokszor a rózsza formáját felhasználva, belül tagolva, rácsmintával, pontozással készül. Varga Géza írástörténész szerint a tulipán, az ösvallásból származó "égigérőfa" (a Tejút) jelképe. A tulipán számunkra egy igen ősi jelkép, teli vannak a magyar népdalok és a tárgyi népművészet is tulipánokkal. Valójában ez egy női jelkép, termékenységvarázsló, gonosz távortartó erejébe vetett hit fűződött hozzá az ókori görögöktől a belső-ázsiai mongolokig.

A lányok 3-4 éves koruktól tanulták az asszonyok feladatait. Az esküvőig elkészítették a kelengyéjüket, melyet maguk varrtak, szőttek, hímeztek. Ez azért is volt nagy kincsük, mert sok helyen, ezután nemigen vehettek maguknak új ruhát, nem költhettek magukra. Tehát életük végéig azt használták, alakították, amit esküvőig maguknak elkészítettek, s összegyűjtötték a tulipános ládájukba. Az ünnepek, az igazi értékek őrzőjévé, gyűjtőhelyévé vált a festett tulipános láda. Megkülönböztetve az egyszerű, hétköznapi tároló bútoroktól.

³ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

⁴ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

Minden tulipános ládában titkok rejlenek, mert a tulipános láda nem csupán egy tárgy. A tulipános láda kapocs magyarságunkkal, gyökereinkkel. Egyediségük, megismételhetetlenségük teszi számunkra különlegessé őket, hiszen mi magunk is egyediek és megismételhetetlenek vagyunk ebben a világban. Mert az életfák, a lélekmadarak valami mást is jelentenek felfelé, ahová a tulipánok igyekeznek.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

<http://nepmuveszetikincsestar.smmi.hu/>

Attala Község Krónikája

<http://smmi.hu/konyvek/pdf/154.pdf>

<http://smmi.hu/konyvek/pdf/153.pdf> Somogy megye népművészete

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://nepmuveszetikincsestar.smmi.hu/>

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

10. Menyasszonyi láda. Komáromi mester munkája a XIX. század első feléből. Később sublótnak alakították át, majd az 1970-es években restaurálás során hozták vissza eredeti formájába. Attala.

30 darab "előruhát"	feles vászonból
16 " "kandó"	" "
22 " "abross"	" "
22 " "lepedő"	" "
8 " "pöntöl"	már csak sifonból/csiptés és sz
12 " "rakottcsoknya; szövet,delón,plüss-bársony,lysterből.	
12 " "blus"	" "
/tehát 12 "öltő-ruha"/	
8 darab női alóg-"úsmög"	fehér sifonból
2,tejrevaló kandó	selyem
10 darab férfi ingre	
10 " "gatyára való anyagot vász magával/vászon + bolti	
2 " párnahusát	sifon,
2 " danykahusát	"
2 " alóg-danykahusát	"kittővászon"-ból/es is feles vó szon,de tömtebb,ferde diagoná- lós/

„Mikor férjhezmentem az alábbiakat vittem magammal staféringba:

- 20 abrossz
 - 20 türiköző
 - 30 szakajtóruha
 - 3 vékaruha
 - 10 kosárruha
 - 10 lepedő
 - 2 halottas lepedő
 - 40-50 m (rőf) végvászson
 - 11 gatyá a völegénynek
 - 11 ing a völegénynek, melyet a rokonság segített megvarrni. Páratlan számúnak kellett lennie, azt tartották, hogy szerencsés legyen a házasság.
- A völegény nem vitt staféringot, a lánynak volt kötelessége ellátni a házat vászonnemével.”

2. Htv. 1. § (1) bekezdés m) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról